

exemplo miraculi verba quae edocuerat commendabat. Ut quid sequimini eos qui in abditis contra eum suas exerunt linguas?

In ipsis foribus loquitur dicens: O viri ad vos clamato, & vox mea ad filios hominum. Ad viros clamato, id est, ad strenuos verbi auditores in utroque sexu. Nam qui feminea, id est, fluxa mente sunt: sapientiae verba percipere nequeunt.

Intelligite parvuli astutiam, & insipientes animadvertite. Manifestum est de Domino, quia & cum esset ipse in mundo, omni aetati, sexui, conditioni locutus est verbum, imò etiam clamabat stans in templo: Si quis sitit, veniat ad me & bibat. Et nunc per doctores Ecclesiae: ipsi enim sunt fores civitatis ejus: viris simul ac feminis, sapientibus & insipientibus, grandævus praedicat & parvulis. At contra doctrina fallax clam & privativam, quos seducere valeat quaerit.

Audite quoniam de rebus magnis locutura sum. Magnis nempe: quia regnum caelorum & promissit, & dedit: fidemque sanctae Trinitatis docuit: atque alia innumera quae Prophetae ei loquenda relinquebant.

Et aperientur labia mea ut recta praedicent. Veritatem meditabitur guttur meum, & labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones mei: non est in eis pravum quid, neque perversum. Recti sunt intelligentibus, & equi irruentibus scientiam. Labia ejus sunt duo testamenta concordant ad invicem veritatis attestatio conjuncta, quae ipsa in carne apparente, per sancti Spiritus donum sunt ad praedicandum salutem, universum aperta per orbem.

Accipite disciplinam meam, & non pecuniam: doctrinam magis quam aurum eligite. Melior est enim sapientia cunctis opibus pretiosissimis, & omne desiderabile ei non potest comparari. Non potestis Deo servire & mammonae.

Ego sapientia habito in consilio: & eruditus intersum cogitationibus. Timor Domini odit malum. Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo: ibi sum ego in medio eorum.

Arrogantiam & superbiam, & viam pravam, & os bilingue detestor. Arrogantiam & superbiam in eis qui se ceteris meliores aestimant. Viam pravam in eis qui aperte mala faciunt. Os bilingue in illis qui in bonis quae loquuntur, stabile quippiam non habent, sed juxta auditorum libitum sua verba commutant.

Mentis est consilium & aequitas: mea est prudentia: mea est fortitudo. Non se extollat humana praesumptio: plenitudinem virtutum sola Dei sapientia possidet: ab hac humana infirmitas quicquid virtutis habet accipit.

Per me reges regnant, & conditores legum justa decernunt. Per me principes imperant: & potentes decernunt justitiam. Reges dicit Apostolos, sive alios sanctos: qui & seipso primùm, & deinde Ecclesiam sibi subditam bene regere sciunt. Legum conditores, auctores utriusque testamenti, & sequentes Ecclesiae scriptores. Principes & potentes, ceteros fidelium praecipuos ac rectores appellat, qui utique omnes non nisi per sapientiam ut essent aliquid habent. Ait enim: quia sine me nihil potestis facere.

Ego diligentes me deligo, & qui mane vigilaverint ad me, invenient me. Tale est in Evangelio: Qui autem diligit me, diligitur a Patre meo, & ego diligam eum: & manifestabo ei meipsum. Mane quippe vigilat ad sapientiam, qui semper innovato mentis studio ad Christi visionem pertinere satagunt.

Mecum sunt divitiae & gloria: opes superbae & justitia. Melior est fructus meus auro & lapide pretioso: & gemina mea argento electo. In viis justitiae ambulo, in medio semitiarum iudicii, ut ditem diligentes me: thesauros eorum repleam. Opes superbas, opes excelsas, dicit, ut caelestia dona significet. Graecè enim superbus *υπερηφανος*, id est, superapparens dicitur. Et ideo recte sapientia opes hyperiphanos secum esse dicit: quia quicquid donorum caelitus fidelibus datur, cunctis mundi opibus excellentius esse probatur: quod etiam addendo justitiam manifestius inculcat, nam terrenas opes, & gloriam sapientius habent injusti. Nos autem in resurrectione, sicut Petrus ait: novos caelos & novam terram, & promissa ipsius expectamus, in quibus justitia habitat.

Dominus possedit me in initio viarum suarum: Vox Christi, qui vera est Dei Patris sapientia, quae ante omnem mundi creaturam ineffabiliter ex patre genita, quia ipse cunctam caeli terraeque materiam potentialiter creavit, atque mirabili-

ter disposuit. Viae Domini sunt opera ejus: quorum consideratione ad fidem vel agnitionem pervenit genus humanum. Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur. Viae ejus sunt ipse illuminationes, per quas se & angelicis spiritibus & mentibus ostendit humanis: in quartum initio viarum sapientiam possedit: quia in primordio creaturae nascens, filium qui cum eo cuncta dispiceret habuit. Sed ne putaret aliquis harum initio viarum vel aliquando ante tempora filium esse coepisse, vigilantem adjunxit.

Antequam quicquam fieret a principio. Ab aeterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret. Nondum erant abyssi, & ego jam concepta eram: necdum fontes aquarum eruperant: necdum montes gravi mole consisterant. Ante colles ego parturiebar: adhuc terram non fecerat & flumina & cardines orbis terra. Quando preparabat caelos aedem: quando certa lege & gyro vallabat abyssi. Quando aethera firmabat sursum, & librabat fontes aquarum. Quando circumdabat mari terminum suum: & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos. Quando appendebat fundamenta terre, cum eo eram cuncta componens. Cui simile est in Evangelio, in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: Omnia per ipsum facta sunt. Percant ergo qui negant Dei virtutem & Dei sapientiam, videlicet Christum ab initio, imò & ante omne quod dici vel cogitari potest initium ab ipso Patre fuisse progenitum. Alia translatio hunc locum ita concipit: Dominus creavit me, principium viarum suarum in opera sua. Quod de incarnatione dominica dictum patres intelligunt dicentes, quia certi gratia mysterii dixerit: Dominus creavit me, & non pater creavit me. Et caro, inquit, Dominum agnoscat: gloria, patrem signat: creatura, Dominum constituit: charitas, patrem novit. Principium vel in principio viarum suarum, & ipse ait: Ego sum via, quia surgens a mortuis iter fecit Ecclesiae suae ad regnum Dei, ad vitam aeternam. In opera sua, quia ad redimenda opera patris ex virgine creatus est, suscipiens carnem, ut opera patris a corruptibili servitio liberaret: caro enim Christi propter opera: divinitas ante opera.

Et delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore: ludens in orbe terrarum: & deliciae meae esse cum filiis hominum. Nunc ergo filii audite me: Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam & estote sapientes, & nolite abjicere eam. Ludentem dicit gaudentem. Erat ergo ludens coram patre per singulos dies, quia ut Propheta ait, A principio ex diebus aeternitatis gaudebat unum esse cum patre. Erat omni tempore ludens in orbe terrarum, quia & cum tempora orbis ac creaturae esse coepissent, ipse quod erat in patre filius manebat. Haec ideo, ne quis cum cum creaturis & temporibus coepisse perhiberet. Et deliciae ejus sunt esse cum filiis hominum, quia desiderat in nostro amore quiescere, nosque bonorum gratia meritorum ad se videndum perducere.

Beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & observat ad postes ostii mei. Qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet salutem a Domino. Qui autem in me peccaverit, ledet animam suam: omnes qui me oderunt, diligunt mortem. Fores suas & postes ostii sui, scripturas sanctas & eorum doctores nuncupat, sine quibus ad vitam quam pollicetur non valemus ingredi.

Caput IX.

SAPIENTIA aedificavit sibi domum. Quia de aeternitate divinitatis Christi sufficienter dixerat, addidit & de assumpta humanitate dicere. Sapientia aedificavit sibi domum, quia hominem Filium Dei quem in unitatem suae personae susciperet, ipse creavit.

Excidit columnas septem. Ecclesias per orbem septiformi gratia spiritus crexit, quae domum Dei, id est, mysterium incarnationis ejus, ne perfidorum improbitate memoria tolleretur, credendo, colendo & praedicando quasi sustentando continerent. Vel certe sapientiae domus, Ecclesia Christi est, ex lapidibus vivis, hoc est, sanctis in tabernaculum sibi constructa. Columnae autem doctores sanctae Ecclesiae, septiformi spiritu pleni: quales fuisse Jacobus, Cephas, & Joannes: quas nimirum columnas sapientia excidit: quia ab amore praesentis saeculi disjunctas, ad portandam ejusdem Ecclesiae fa-

bricam mentes praedicantium erexit.

Immolavit victimas suas. Suis passionibus Ecclesiam consecravit: vel vitam praedicantium mactari in persecutione permisit: quibus videlicet victimis contrariae sunt victimae meretricis: ad quas stultos invitat, ut supra lectum est, dicens: Victimam pro salute devovi, hodie reddidi vota mea.

Misit vinum, & proposuit mensam suam. Divinitatis suae arcana capere non valentibus, assumptae humanitatis sacramenta patefecit, & Scripturae sacrae pabulum nobis aperiendo preparavit.

Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem & ad mania civitatis: Praedicatores infirmos ac despicibiles elegit, qui fideles populos ad superna patriae caelestis aedificia colligerent.

Si quis est parvulus veniat ad me, & insipientibus locuta est: Parvulos dicit humiles: insipientes vero eos qui de mundanae sapientiae fastu nil habent. Tales autem vocat, ut eos sua doctrina sapientes reddat & altos.

Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod misit vobis. In pane, divina eloquia: in vino mixto, conjuncta in unam Christi personam deitatis & humanitatis ejus natura exprimitur, ut supra dictum est. Vel certe in pane, corporis ipsius: in vino mixto sanguinis sacro-sancti mysterium, quo in altari, mensa videlicet ejus, satiamur, ostenditur.

Relinquitte infantiam & vivite, & ambulat per vias prudentiae. Post ablatas epulas, addit & vitae monita, ut quos praecipit suae incarnationis mysterii refecit: doctrinae pariter instruat verbis.

Qui erudit derisorem, ipse sibi facit injuriam: & qui arguit impium, generat maculam sibi. Quali interrogare cur sapientia parvulos praeter ceteris, & insipientes ad suas invitaret epulas. Ideo, inquit, feci: quia frustra laborat qui verbum sapientiae inculcare nititur ei qui audire contemnit: sapienterem se doctore & majorem existere credens.

Noli arguere derisorem, ne oderit te. Derisor est Judaeus, sive haereticus, seu omnis hypocrita: qui ob hoc quod justum se esse aestimat, verba correctionis nequiquam recipit. Non est timendum ne tibi derisor, cum arguitur, contumelias inferat: sed hoc potius providendum, ne tractus ad odium pejor fiat. Ideoque tibi aliquoties ab ejus correctione, non tuae timiditatis, sed dilectionis ejus gratia cessandum.

Argue sapientem, & diliget te. Da sapienti occasionem, & addet tibi sapientiam. Doce justum, & festinabit accipere. Principium sapientiae, timor Domini: & scientia sanctorum prudentia. Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitae. Si sapiens fueris, tibi metipseris: si autem illusor, solus portabis malum. Sapientem in profectu positum, id est, amatorem sapientiae dicit, quem supra pro humilitate parvulum nuncupavit: nam perfectus sapiens, non habet opus argui.

Mulier stulta & clamosa plenaque illecebris, & nihil omnino sciens, sedet in foribus domus suae super sellam: Mulier haec haereticus est contraria nimirum sapientiae, quae sua superius sacramenta cecinit: stulta scilicet per fatuum intellectum: & clamosa per garulitatem: plenaque illecebris victorum: & nihil omnino sciens, sicut ait Apostolus, Qui se existimat scire aliquid, cum nihil scit, ipse seducit se. Sedet autem & ipsa in foribus domus suae, id est, in doctoribus fallitatis, qui in penetralia perfidiae miseris fallendo introducunt. Super sellam autem, quia cathedram sibi praedicationis usurpat. Haec est cathedra pestilentiae, in qua beatus vir sedere detrectat.

In excelsis verbis loquitur. Dicit de sapientia, quia in summis excellentisque verticibus dat vocem suam, sed illa in sublimitate virtutum, haec in supercilio elationis attollitur.

Ut vocaret transientes per viam, & pergentes in itinere suo: Vocat haereticus ad perfidiam saepe Catholicos, quos iter rectum agere, & viam saeculi hujus transire citius velle, atque ad aeternam patriam festinare conspiciat.

Qui est parvulus, declinet ad me: & recordi locuta est: Sapientia parvulos atque insipientes ad suum convivium penè eidem verbis videtur invitare. Sed distat, quod illa simpliciter ad se venire, haec autem quos vocat ad se declinare suadet: quia illa nimirum ad rectum actionis iter quos errantes cernit, accessit: haec recte gradientes, ab itinere suo deviare, & ad se divertere docet.

Aqua furtiva dulciores sunt, & panis absconditus suavior. Aque furtivae, & panis absconditus, doctrina haereticorum, quae stultis ac perditis suavior videtur. Sapientia palam mensam proposuit & miscuit vinum suum. At stulta mulier, nil meracum habens, ad aquas furtivas, & absconditum panem quoscumque valet, aggregat: quia Catholica Ecclesia palam mundo divinorum eloquiorum convivia pandit, divinitatis & humanitatis Christi mysteria celebranda praecipit. Vel certe in vino mixto, historicam simul & allegoricam auditoribus suis scientiam propinat, ut pro suo quemque captu vitae poculis reficiat. At haereticorum doctrina, publicae fidei & professioni, sua secretum decreta praeponeat, & cum nil spirituale habeat, suaviorem se Catholicis pastoribus scientiam jactat docere, ut scilicet libentius audiantur, & agantur quae palam in Ecclesia dici credique prohibentur, & dulcius hauriatur insipientia quae putatur scientia, cujus prohibita fuerat audientia. Potest in aquis furtivis, baptisma haereticorum: in pane abscondito, eorumdem sacrificium designari. At juxta literam mulier adultera in aquis furtivis, & pane abscondito, prohibita & illicita connubia dulciora asseverat.

Et ignoravit quod gigantes ibi sint, & in profundis inferni convive ejus. Qui enim applicabitur illi, descendit ad inferos: nam qui abscesserit ab ea, salvabitur. Nescit adultera, nescit haereticus, quia immundi spiritus suas domos habitant, & qui in profundis inferni penas luunt aeternas, ipsi actibus luxuriosorum, ipsi haereticorum dogmatibus, quasi conviviis delectantur opimis. At cum rite in Ecclesia, Christi sacramenta celebrantur, Christi verbum auditur & conservatur, qui est sapientia Dei: constat quod angelicae virtutes ibi sint, & in excelsis caelorum, convive fidelium. Panem enim caeli dedit eis, panem angelorum manducavit homo.

Commentariorum Libri primi finis.

COMMENTARIORUM BEDAE
Presbyteri in Parabolas Salomonis
Liber secundus.

Caput X.

PARABOLAE Salomonis filii David Regis Jerusalem. Novum ponit titulum, quia novum genus locutionis incipit, ut non sicut prius de singulis bonorum malorumve partibus diutius disputet, sed alternis versibus, actus utrorumque describat.

Filius sapiens, laetificat patrem: Filius vero stultus, tristitia est matri suae. Qui accepta fidei mysteria bene servat, laetificat Deum Patrem: qui vero haec actione mala, vel haereticis commaculat, matrem contristat Ecclesiam.

Non proderunt thesauri impietatis: justitia vero liberabit a morte. Et a transitoria morte sapiens: ut Daniellem & tres pueros: a perpetua semper justitia liberat. At vero thesauri per impietatem congregati, etsi aliquando a morte corporali videntur eripere, plus tamen mali pro impietate qua acquisiti sunt, quam commodi in eo quod pro vita sunt dati, conferunt.

Non affliget Dominus fame animam justam, & insidias impiorum subvertet. Et si quando justum impii fame affligunt, vel etiam necant, non laedet animam ejus, quam Dominus in vita futura suae gloria visionis consolatur: qui & eisdem impiorum insidias, in ipsos, justè judicando, retorquet.

Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortium divitias parat. Qui autem niritur mendacis, hic patitur ventos: idem sequitur aves volantes. Qui negligenter vivit in hoc saeculo, egebit bonis in futuro. At qui fortiter Domino militat, divitiis aeternae beatitudinis remunerabitur.

Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem stertit aestate, filius confusiois. Qui congregat Christo animas fidelium, filius sapiens est: & quidem messis haec multa est, operarii autem pauci. Qui vero hoc tempore acceptabili a sua salute curanda torpescit, confundetur in die retributionis.

Benedictio Domini super caput justis: os autem impiorum operit iniquitas. Justis dicitur in iudicio: Venite benedicti,

percipite regnum. Os autem impiorum, quod comestationi & ebrietati, & colloquiis malis serviebat, iniquitate quam gessit, condemnabitur. Denique os illius operuit iniquitas: qui in tormentis positus, linguam sibi in qua ob plura scelera plus punitus est, refrigerari quæsit.

Memoria iusti cum laudibus: & nomen impiorum periret. Sapiens corde præcepta suscipiet: stultus caditur labiis. Et in hac vita boni bonos, sive viventes, sive defunctos, laudibus efferunt. Impiorum autem & actus detestantur, & nomen: & in vita futura, iusti in Dei laudibus vivunt: reproborum autem honor, nomenque & laudes, putribus gehennæ supplicii mutantur: ubi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non exstinguetur.

Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter: qui autem depravat vias suas, manifestus erit. Qui simpliciter se vivere novit, facile cuncta spernit adversa: quia se per hæc ad gaudia venturum esse confidit, dicens cum Propheta: Dominus defensor vitæ meæ, à quo trepidabo: Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei: ipsi infirmati sunt & ceciderunt. At qui pravis incedit viis, nolens licet, patescit: ac digna factis recipit. Nihil enim occultum quod non reveletur.

Qui annuit oculo, dabit dolorem. Qui in nutibus oculorum irridet aliquem, non evadet sine dolore tormenti, aut penitentis: de quibus dicit Psalmista: Qui oderunt me gratis, & annuunt oculis. Vel certe qui annuit oculo, dabit dolorem: quia filius stultus, mortis est matri suæ.

Stultus labii verberabitur. Vel suis videlicet quibus damnari meruit: quia mors & vita in manibus lingue. Vel eorum à quibus (quia corrigi non potuit) sententiam damnationis accepit. Quomodo Psalmista, cum ait: Domine libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua dolosa. Utumque à Domino querit: ut & ipse labia iniqua, ac linguam dolosam non habeat: & aliorum iniquitate ac dolis minime possit decipi.

Vena vitæ, os iusti. Et dominus de doctoribus: Qui credit, inquit, in me, sicut scriptura dicit, flumina de ventre eius fluent aquæ vivæ.

Os autem impiorum operit iniquitatem. Odium suscitavit: & universa delicta operit charitas. Impii sunt, qui vel sua vel proximorum errata, ne ad sanitatem perveniant, defendendo contegunt: quod execrans Propheta, Dominum orat, ut non declinet cor suum in verbum malum, ad excusandas excusationes in peccatis.

In labiis sapientis invenietur sapientia: & virga in dorso eius qui indiget corde. Virga in dorso, est vindicta in posterioribus, id est, in sequenti vita: quam bene plaga illa famosa, qua Philistæi in natibus feriebantur, exprimit. Qui ergo non vult virgam in dorso portare, porret in labiis sapientiam, loquatur laudes Christi, & præcepta prædicet. Verum quia semper Dominum laudare, non autem semper docere, nec omnia quæ novit omnes docere sapienti convenit, recte subditur:

Sapientes abscondunt scientiam. Scientes videlicet quia tempus tacendi, & tempus loquendi. Unde Propheta: Dum confiteret, inquit, peccator adversum me, obmutui: & humiliatus sum, & silui à bonis. Et Apostolus: Nihil me iudicavi scire inter vos, nisi Christum Jesum & hunc crucifixum.

Os autem stulti confusioni proximum est. Quia vel inordinatè bona, vel aperte loquitur mala.

Substantia divitiis, urbs fortitudinis eius: pavor pauperum, egestas eorum. Opus iusti, ad vitam: fructus autem impii, ad peccatum. Via vitæ, custodienti disciplinam: qui autem increpationes relinquit, errat. Divites confidunt in divitiis, quasi in urbe munita. Pauperes ideo pavent ne deficiant, quia se norunt egenos. Spiritualiter, qui in Deum dives est per bona opera, confidit in illo quasi in urbe inexpugnabili, quia à nullo possit hoste superari. At qui virtutum inopia coangustatur: ideo cælestibus egent divitiis, quia noxio pavore timent duos pro Domino tolerare labores.

Abscondunt odium labia mendacia: qui profert contumeliam, insipiens est. In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est. Si ergo verax & sapiens esse desideras, odium neque in abscondito cordis contege, nec per oris contumeliam profer: sed tuum & cor dilectione, & os veritate repleatur.

Argentum electum, lingua iusti: cor autem impiorum pro nihilo. Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indocti sunt, in cordis egestate moriuntur. Benedictio Domini divites facit: nec sociabitur eis afflictio. Sanctorum prædicatio, igne spiritus succincta, velut argenteum examinata. Argentum quippe vel aurum, si reprobum est, igne consumitur: si verò probatum, igne declaratur: sic nimirum est sensus uniuscuiusque operantis. Nam qualis sit in eo quod laudatur, ostenditur: hoc est, sapientia huius mundi, seu hereticorum dogma apud eos qui in verbo Dei eruditi esse noscuntur, pro nihilo existimatur.

Quasi per visum stultus operatur scelus: sapientia autem est viro prudentia. Prudentia à providendo nomen accepit. Stultus igitur est qui gaudet in scelere. Sapientis autem est, & ejus qui viri nomine dignus sit, prævidere, quia ritus dolore miscbitur: & gaudia peccandi, poena sequetur ultionis.

Quod timet impius, venit super eum: desiderium suum iustus dabitur. De illo impio dicit: qui sciens peccat. Timet ergo impius videre districtum iudicem. Desiderant iusti discipuli, & esse cum Christo. Ille ne terrenis gaudiis privetur, & sempiterna ultione plectatur: isti ne incolatus eorum prolongetur: sed præmia pro quibus certaverit, percipiant: utriusque autem quod corde tenent, advenit.

Quasi tempestas transiens non erit impius: iustus autem quasi fundamentum sempiternum. De persecutoribus Ecclesiæ dicit, qui domum fidei subvertent querunt: sed illa in vero fundamento, hoc est, in Christo collocata, ipsi exemplo disparent.

Sicut acetum, dentibus: & fumus, oculis: sic piger his qui miserunt eum in via. Sicut acetum dentibus, & fumus contrarius est oculis: ita sacerdos in Ecclesia pravus per acedinem peccati, fidelium sensus obtundere facit: atque erroris ignorantia, oculos cordis eorum, ab intuitu fidei, seu intellectu rectitudinis, dum caligant, velut fumus excæcat. Sicut hæreticorum perfidia, bonis doctoribus molestiam generat & lachrymas: sic male vivens Catholicus, eis qui se fidem suam ex operibus ostendere iusserunt, per inertiam gravis est. Oculi quippe & dentes, prædicatores sunt sanctæ Ecclesiæ: qui ei & recta itinera prævidere: & alimenta spiritalia suggerere solent. Porro acetum quod à vino degenerat: & fumus qui ab igne ascendens evanescit, eos qui ab Ecclesiastica suavitate & charitate, per superbiam vel socordiam recedentes, hanc etiam verbis impugnant, figuratè denunciant: de quibus dicit Joannes: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis.

Timor Domini apponet diem: & anni impiorum breviantur. Qui Deo fideliter serviunt, æterna luce donabuntur: at qui impietati mancipantur, cum hac vita perdunt bona quæ amant.

Expectatio iustorum lætitia: spes autem impiorum peribit. Patet quia iusti lætantur in expectatione vitæ sequentis, quamvis contristentur afflictione præsentis. Unde est illud: Tu es mihi refugium in pressura quæ circumdedit me; exultatio mea. At vero impii qui se putant in futuro requieturos, aut certe nullos post mortem futuros, falluntur. Neque huic repugnat sententia quod supra dictum est: Quod timet impius, venit super eum. Sunt enim qui scientes futurorum bonorum malorumque iudicium: nihilominus negligentia, vel desperatione, vel etiam de industria peccant: talibus ergo interitus quæ timent, evenit. Sunt qui mala faciunt, & aut nunquam puniendi æstimant, aut ut bene gesta, ideoque bona mercede remuneranda iudicant: de quibus rectè dicitur. Quia spes impiorum peribit. Nam & de his qui scientes delinquant, subsequenter adjungit.

Fortitudo simplicis, via Domini: & pavor his qui operantur malum. Iustus in æternum non commovebitur: impius autem non habitabit super terram. Os iusti parturiet sapientiam: lingua pravorum peribit. Labia iusti considerant placita: & os impiorum perversa. Si, inquit, abdipta scripturarum comprehendere non vales: non tamen de salute desperes, sed gradere viam Domini, age bona quæ nosti, & inter fortes connumeraberis. Sed merito pavent illi, qui recta quæ noverunt, facere contemnunt: quia certa restant quæ sequantur mala.

STATERA dolosa, abominatio est apud Deum: & pondus æquum, voluntas eius. Statera dolosa, non tantum in mensuratione pecunie, sed in iudiciali discretionem tenetur. Qui enim aliter causam pauperis, aliter potentis, aliter sodalis, aliter audit ignoti: statera utique librat iniqua. Sed & is qui sua bene gesta meliora quam proximorum, suaque errata iudicat leviora, trutina ponderat dolosa. Necnon & ille qui onera importabilia imponit in humeros hominum: ipse autem uno digito suo non vult ea tangere. Ille etiam qui in publico bona, & mala agit in occulto, pro iniquitate libere dolosa abominatur à Domino. At qui sinceriter agit in omnibus, qui causam & causam æqua lance discernit: is nimirum iusti iudicis voluntati, & actioni congruit.

Ubi fuerit superbia, ibi erit & contumelia. Quia superbi vel contumeliosè se gerunt per contemptum, sive per ignorantiam disciplinæ, vel proximis contumelias ingerunt: vel certe quia omnis qui se exaltat humiliabitur.

Ubi autem humilitas, ibi & sapientia. Simplicitas iustorum dirigit eos: & supplantatio peccatorum vastabit illos. Non proderunt divitiæ in die ultionis: iustitia autem liberabit à morte. Iustitia simplicis dirigit viam ejus: & in impietate sua corrumpit impius. Iustitia rectorum liberabit eos: & insidias suis capientur iniqui. Abscondisti, inquit, hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis, id est humilibus.

Mortuo homine impio, nulla erit ultra spes. Heu miserè hanc sententiam pertranxit Origenes: qui post universale extremumque iudicium, vitam credit omnibus impiis & peccatoribus dandam. Notandum autem quod & si impiis post mortem spes veniæ non est: sunt tamen qui de levioribus peccatis, cum quibus obligati defuncti sunt, post mortem possunt absolvi: vel penis videlicet castigati, vel suorum precibus & elemosynis, misericordieque celebrationibus: sed hæc quibuscumque sunt, & ante iudicium, & de levioribus sunt erratis. Qui verò se longo post iudicium tempore liberandos putant, falluntur: & fortasse ad eos pertinet quod sequitur.

Et expectatio sollicitorum peribit. Item alia est sollicitudo, qua boni semper ad implenda Dei præcepta sunt precincti: alia qua reprobis cum scilicet peccant, solliciti metuent, quando æternam rapiantur ad poenam. Ideoque rectè expectatio eorum, qui Deo sollicita mente serviunt, corroborabit: eorum verò qui Deum contemnentes, & ante iudicium propria conscientia se acculante condemnantur: expectatio sollicitorum peribit. Hunc verum longè aliter habet antiqua translatio quæ ait: Defuncti hominis iusti, non periet spes: gloria autem impiorum peribit.

Iustus de angustia liberatus est: & tradetur impius pro eo. Martyr quique de angustia passionis liberatus est post mortem: & tradetur in poenam pro ejus causa persecutor qui illum angustavit. Jacobus martyrio coronatus est, Petrus de carcere salvatus: & Herodes qui eorum persecutus est, à veribus visibiliter consumptus, raptus est, ubi invisibiliter vermis ejus non morietur: & ignis non exstinguetur.

Simulator ore decipit amicum suum: iusti autem liberantur scientia. In bonis iustorum exaltabitur civitas: & in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur civitas: & ore impiorum subvertetur. Hæreticus simulans doctrinam Catholicam, decipit auditorem suum: qui autem iuste veritatem sequuntur Evangelii, liberantur scientia Catholica, ne decipula rapiantur hæretica.

Qui deficit amicum suum, indigens corde est: vir autem prudens saccabit. Non est despiciendus vel deridendus à nobis, qui nos simpliciter amare probatur, etiam si ineptè quid per imperitiam faciat: qui enim hoc facit, indigens est sapientia. At verò prudens quisque de talium commissis publice tacet: sed hæc occultè castigat. Quod idem in sequentibus versiculis arctius inculcatur, dum dicitur.

Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis est, celat amici commissum. Et in Evangelio Dominus dicit: Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum: si te audierit, lucratus eris frater tuum: si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos: ut in ore duorum vel trium testium, stet omne verum.

bum, & cætera. Unde & hic rectè subinfertur:

Ubi non est gubernator, populus corrumpet: salus autem, ubi multa consilia. Ne enim te putares amici commissa, si corrigere non potes, ultra celare debere: rectè dicit populum sine gubernatore corrumpere: salvari autem ubi multa sunt consilia: ut ostendat quod solus emendare non vales pluribus esse revelandum: ut una anima, omnium corrigatur industria.

Affligetur malo, qui fidem facit pro extraneo. In promptu est literæ sensus. Sed est à forte sanctorum extraneus: qui peccata sua penitendo corrigere dissimulat: & quicumque talibus, vel communionis gratiam concedit, vel vitam promittit æternam: quia pro extraneo fidem facit, seipsum profecto ante districti iudicis oculos, ultione dignum reddit. Vel ille pro extraneo fidem facit, qui indignus ad sacerdotium anhelans, in sponsonis suæ fide animas proximorum suscipit.

Qui autem cavet laqueos, securus erit in futuro, qui nunc bene formidolosus, & sua sedulus errata per penitentiam curat: & ab impenitentium se societate servat immunem.

Mulier gratiosa inveniet gloriam. Mulier gratiosa, sancta Ecclesia intelligitur: quæ in præsentis vita, gratia Dei, hoc est, charismatum donis repleta est, & in futuro gloriam æternam adeptura est.

Et robusti habebunt divitias. Benefacit anime suæ vir misericors, qui autem crudelis est, propinquos abicit. Impius facit opus instabile: seminanti autem iustitiam, merces fidelis. Clementia preparat vitam: & sceleratio malorum, mortem. Abominabile Domino cor pravum: & voluntas ejus in his qui simpliciter ambulant. Robusti sunt omnes perfecti, qui in hac vita præsentis per donum Spiritus sancti virtutum divitias possident: & in futuro æterna beatitudine perseverant.

Manus in manu, non erit innocens malus. Qui manum jungit in manu, nil utique operatur: sed manus in manu, non erit innocens malus: quia & si ab iniqua actione manus ad horam subtrahit, cordis tamen innocentiam, malus habere non valet. Unde & præmittitur: Abominabile Domino cor pravum.

Semen autem iustorum salvabitur. Hoc est quod supra dicitur: Seminanti autem iustitiam, merces fidelis. Vel certe, semen iustorum salvabitur: quia qui præcedentium iustorum exempla secantur, horum quoque vestigia ad videnda salutis æternæ gaudia sequuntur. De quibus Istaes: Omnes qui viderint eos, cognoscent illos: quia isti sunt semen qui benedixit Dominus.

Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua. Circulum aureum si in naribus suis infixeris, nihilominus ille terram vertere naso, & volutabro luti properat immergi: ita mulier fatua, si pulchritudinem vultus vel habitus acciperit, suam tamen faciem ad infima declinat: suam speciositatem ad evertendos ubique caliditas hostes circumferre: & se cæno voluptatis inquinare diligit. Aliter: Qui ornamentum divinarum eloquiorum meditando consequitur, sed hoc male vivendo insequitur, circulum aureum habet in naribus: sed more suis terram subigere non desistit: quia quod odore iustitiæ percepit, immunda actione sordidavit. Ideoque talis anima, mulier pulchra & fatua esse censetur: quia carnalibus dedita illecebris, pulchra est per scientiam: sed per actionem, fatua. Aliter: Qui doctrinam hæreticam nitore vidit eloqui resplendere, nec tamen sapientiam apto intellectui congruere, circulus aureus in naribus suis, id est, pulchra & circumflexa locutio in sensibus mentis stultæ: cui ex eloquio aurum splendet, sed tamen ex terræ intentionis pondere more suis ad superiora non respicit. Quod secutus exposuit, dicens: Mulier pulchra & fatua, id est, doctrina hæretica. Pulchra per verbum, fatua per intellectum.

Desiderium iustorum, omne bonum est: præstolatio impiorum, furor. Desiderium iustorum, regnum cælorum: expectatio verò impiorum, furor iudicii venturi. Semper iusti, iustitiam ubique regnare desiderant: at impii etiam cum quiescere ab impietatis executione videntur, proposito tamen dira mentis ad inferendam cuiuslibet vim futuris intendunt. Et hoc est quod supra dicitur: Manus in manu, non erit innocens malus. Item: Præstolatio impiorum, furor: Quia plerumque ira per silentium clauda in-